కథ 2010

4

గెట్ పబ్లిష్డ్

మహమ్మద్ ఖదీర్‌బాబు

ఇంతకూ- ఈ రిపోర్ట్ పబ్లిష్ అవుతుందని ఏమిటి నీకంత నమ్మకం షకీలూ?...

*

నేను షకీల్‌ని. నాకు బాగాగుర్తు. ఆ రోజు శుక్రవారం. బహుశా ఆ సంవత్సరానికి అదే ఆఖరు శుక్రవారం అనుకుంటాను. ఆఫీసులో ఉన్నాను. బండిలేదు. మధ్యాహ్నపు నమాజ్ కోసం తొందరగా మసీదుకు చేరుకోవాలి. నాకు అర్థమైంది. అప్పటికే ఆలస్యమైపోయిందని... ఇదివరకే ఇచ్చిన అజాన్ దూరం నుంచి నా హృదయాన్ని తాకుతూ ఉందని.

అల్లాహు అక్బర్ అల్లాహు అక్బర్... అష్‌హదున్ లా ఇలాహ ఇల్లల్లా.

"ఆ...టో..."

"ఎక్కడికెళ్లాలి సాబ్?"

"బంజారా హిల్స్... బడీ మసీద్."

"ఎక్కడా?"

"అదేనయ్యా... టీవీ 9 పక్కన."

"మీటర్‌లేదు సాబ్. నలభై రూపాయల్ అవుతది."

"తీస్."

"లేదు సాబ్."

"తీస్ చేస్కో."

"రాదు సాబ్."

"అరె... నేను కూడా ముసల్మాన్‌నేనయ్యా. అవతల నమాజ్‌కు టైమ్ అవుతోంది."

"ఆప్ వైసా నై దిక్ తే హై సాబ్. ఎక్కండి. తర్టీ ఫైవ్ ఫైనల్."

నిజానికి ఆ రోజు హైద్రాబాద్ వాతావరణం ఎలా ఉందో నేను పెద్దగా పట్టించుకోలేదు. అయితే అది ఒక కథకు అనువుగా ఉన్న వాతావరణమని ఆ తర్వాత నాకు అర్థమైంది. ఎందుకంటే ఆ వేళ నాకు ఒక కథ పరిచయమైంది. లేదంటే నేనే ఆ కథకు.

"మసీదు వచ్చేసింది సాబ్. దిగండి."

"షుక్రియా."

"రిటర్న్ కోసం ఆగమంటారా?"

"వద్దు."

"తీస్ ఇవ్వండి చాలు."

"వద్దు."

"పచ్చీస్?"

"వెళ్లు స్వామీ."

"సలామ్ అలైకుమ్ భాయ్‌సాబ్. రండి. చెప్పులు ఇటువైపు పెట్టండి. అరె ముష్టాక్. కొంచెం లే నాయనా. భాయ్‌సాబ్ విడిచిన చెప్పులు ఇటు తీసుకునిరా. మీరు వెళ్లండి సాబ్. ఇక బేఫికర్‌గా నమాజ్‌కు వెళ్లిరండి..."

*

నేను షకీల్‌ని. ముష్టాక్‌తో నా పరిచయం బ్రివిటీతో చెప్పే పరిచయంలాంటిది కాదు. అంతకంటే ఎక్కువ. నిజంగానే చాలా ఎక్కువ. ఒక పిట్టో, ఒక పచ్చటి ఆకో, వీధిలో నడుస్తూ ఉండగా హటాత్తుగా దొర్లిపడి వచ్చే బంతో ఆకర్షించినట్టుగా వాడు నన్ను ఆకర్షించాడు. నాతో పెనవేసుకుపోయాడు. ఇది వాడి కథ. నన్ను ఆకర్షించిన ముష్టాక్ కథ.

ముష్టాక్ నల్లబంగారం. నల్లముత్యం. వాస్తవానికి వాణ్నొక నల్లటి ముతక రబ్బరు బంతి అనాలి.

చూడటానికి ముద్దుగా వుంటాడు. పట్టుకోవడానికి కండగా ఉంటాడు. నడుస్తుంటే దొర్లినట్టుగా వుంటాడు. కాళ్లకూ చేతులకూ మట్టి అంటుకొని, నిక్కరు చివర నుంచి మడమ దాకా చెమట చార ఏర్పడి, ఎప్పుడు చూసినా లెక్కలేనట్టుగా వుంటాడు. కదిలిస్తే పొగరు. క్యా సాబ్... దో రుపయ్? అని దబాయిస్తాడు. పాంచ్ రుపయ్ ఇస్తే నవ్వి సలామ్ చేస్తాడు. అప్పుడు వాడి పళ్లు తెల్లగా మెరుస్తాయి. చిగుళ్లను కరుచుకొని చమక్కుమని నవ్వుతాయి. వాడి కళ్లల్లో కరెంటు వుంటుంది. వొంట్లో తూనీగ ఎగురుతూ ఉంటుంది. కొత్తగా కడుతున్న మసీదుగది కోసం పోసిన గులక రాళ్లు వాడి పర్మినెంట్ మకామ్. అక్కడ నిలబడి ఒక్కో రాయి తీసి హుప్ అని బలంగా గాల్లోకి విసురుతుంటాడు. అది ఊహించినంత ఎత్తుకు ఎగరకపోతే వాడికి నిరాశ. మళ్లీ తీసి, బుగ్గలు పొంగించి హుప్ అని విసురుతాడు. ఈసారి సరిగ్గా విసిరితే గర్వంగా తలఎగరేస్తాడు. చేతులు సాచి పకపకా నవ్వుతూ గుండ్రంగా తిరుగుతాడు. అయితే నమాజ్‌కు ముందు ఇమామ్‌గారి హితబోధ పూర్తయ్యేవరకే వాడి అల్లరి. ఒక్కసారి నమాజ్ మొదలయ్యాక, మసీదులో నిశ్శబ్దం అలుముకున్నాక చుప్‌చాప్‌గా వచ్చి నేరేడు చెట్టు కింద కూర్చుంటాడు. అక్కడ అమ్మీజాన్ సేకరించిన చెప్పుల జతలన్నీ లెక్కిస్తాడు. నమాజ్ అయ్యాక, దుఆ ముగిశాక వాటికి ఎన్ని డబ్బులు వస్తాయో వేలు మడిచి అంచనా వేస్తాడు. అమ్మీ పిచ్చిది అని వాడికి అనుమానం. ఎవరైనా చిల్లర లేదని డబ్బులు ఇవ్వకుండా వెళుతూ ఉంటే- వదలొద్దు అమ్మీ... డబ్బులు అడుగు అని వెంటబడతాడు. కాని- అమ్మీ సంపాదించే దాని కంటే తాను సంపాదించేదే ఎక్కువ అని వాడికి అప్పుడప్పుడు నవ్వు.

*

క్లిప్పింగ్1: సెప్టెంబర్ 19, 2008, సౌత్ ఢిల్లీ, జామియానగర్ షూట్ అవుట్:

స్థానిక బాట్లా హౌస్ ఏరియాలో నివాసం వుంటున్న ఇద్దరు ఉగ్రవాదులను పోలీసులు ఎన్‌కౌంటర్‌లో కాల్చి చంపారు. మృతులు యూనివర్సిటీ విద్యార్థుల ముసుగులో ఉన్న ఉగ్రవాదులని ఢిల్లీ పేలుళ్లకు సూత్రధారులని వారు ప్రకటించారు. ఇటీవల సంచలనం సృష్టించిన వరుస పేలుళ్ల కేసులో ఈ ఎన్‌కౌంటర్ ఒక కీలకమైన మలుపని కూడా వారు వెల్లడించారు. అయితే ఇది నూటికి నూరుశాతం బూటకపు ఎన్‌కౌంటర్ అని జామియానగర్ వాసులు నిరసన వ్యక్తం చేశారు. పోలీసులు పథకం ప్రకారమే అమాయకులను పట్టుకుని కాల్చి చంపారని ఇది చాలా అన్యాయమని ఆగ్రహం వ్యక్తం చేశారు. మరోవైపు జామియా మిలియా యూనివర్సిటీలో నిరసనలు మిన్నంటాయి. నిరపరాధులైన తమ సహ విద్యార్థులని కాల్చి చంపడం పిరికితనమని దమ్ముంటే అసలు నేరస్తులను పట్టుకోవాలని యూనివర్సిటీకి చెందిన హిందూ-ముస్లిం విద్యార్థులు ఆందోళన చేశారు. రోడ్ల మీదకు వచ్చి పెద్ద ఎత్తున రాస్తారోకో నిర్వహించారు.

"ఊఁ ఈ క్లిప్పింగ్‌ని ఈ రిపోర్ట్‌లో ప్రస్తావించడంలో నీ ఉద్దేశం ఏమిటి షకీల్?"

*

నేను షకీల్‌ని. మసీదులో ఉన్నాను. నమాజు ముగించి దుఆ కోసం చేతులు సాచి ఉన్నాను.

దుఆ.

యాల్లా... మా తప్పులను మన్నించు. యాల్లా... మా పొరపాట్లను క్షమించు. యాల్లా... మాకు దక్కవలసిన రొట్టెను మాకు దక్కించు. యాల్లా... మా బతుకుతెరువులో బర్కత్ ఇవ్వు. మేము నిస్సహాయులం. నీవు తప్ప వేరే దిక్కులేనివాళ్లం. కనికరించు. మా ఇళ్లలో రోగాలతో పీడితులైనవారు ఎందరో వున్నారు. వాళ్లకు స్వస్థత చేకూర్చు. పనిలేని బేరోజ్‌గార్‌లు మరెందరో ఉన్నారు. వాళ్లకు పని ఇవ్వు. పెళ్లిళ్లు జరగక బండశిలల వలే తండ్రుల గుండెలపై కూర్చున్న ఆడపిల్లలు లెక్కకు మించి ఉన్నారు. వాళ్లపై దయ చూపు. యాల్లా... మాకు మర్యాదతో కూడిన జీవితం ఇవ్వు. నిర్భయంగా జీవించే బతుకు ఇవ్వు. యాల్లా... మాకు ప్రార్థించడం రాదు. అడగడం కూడా రాదు. ఈ ముక్కలచెక్కల దుఆను నువ్వే కుబూల్ చేయాలి పర్‌వర్‌దిగార్.

ఆమీన్.

*

అత్తర్ నయాబ్ అని రాశావు. షేక్ అని చూశాను. సయ్యద్ అని చూశాను. పఠాన్ అని కూడా చూశాను. మీ యింటి పేరు ఏంటి? మహమ్మదా? మరి ఈ అత్తరు గొడవేంటి షకీలూ?

*

అత్తర్ నయాబ్‌ని అందరూ అత్తర్ నయాబ్ అనే పిలుస్తారు. వేరే పేరు లేదు. వేరేలా పిలిస్తే గుర్తుపట్టేవారు కూడా లేరు. అత్తర్ నయాబ్‌కు అతడి జీవితమే ఇంటిపేరుగా మారిపోయిందా అని అతడి

గురించి తెలిసినప్పుడు నాకు అనిపించింది. ఇది నయాబ్ కథ. నాకు తెలిసిన అత్తర్ నయాబ్ కథ.

నలభై ఏళ్ల అత్తర్ నయాబ్‌కు ఏదీ ఔననిగాని ఏదీ కాదనిగాని నిర్ధారించి చెప్పడం రక్తంలోనే లేదు. ఏం నయాబ్... వాన వస్తుందంటావా అని అడిగితే 'నై బోల్ సక్‌తే సాబ్' అనేవాడు. నై బోల్ సక్‌తే - చెప్పలేము అనేది అతడి ఊతపదం. బుగ్గలు లోపలికి పోయి పక్క పాపిడి దువ్వుకుని డొక్కలో నుంచి వొంగినట్టుగా కనిపించే నయాబ్‌ని అందరూ గతంలో డ్రైవర్ నయాబ్ అని పిలిచేవారు. ఇప్పుడు అత్తర్ నయాబ్ అని అంటున్నారు. ఒకప్పుడు నయాబ్ పాతబస్తీ నుంచి రోజూ సిటీకి వచ్చి పెద్ద పెద్ద ఇళ్లల్లో డ్రైవర్‌గా పనిచేసి వెళ్లేవాడు. చిన్న బండ్లూ... పెద్ద బండ్లూ... అన్నింటినీ తల్లి వొడిలో బిడ్డల్లా చూసుకునేవాడు. ఉద్యోగంలో చేరిన ప్రతి చోటా యజమాని పిల్లల చేత నయాబ్ మామా అని తొందరగా పిలిపించుకోగలిగేంత కలుపుగోలు మనిషి. నయాబ్‌కు పిల్లలంటే ఇష్టం. ఏమాత్రం వీలుచిక్కినా వాళ్లను చేరదీసి కథలు చెప్పేవాడు. అయితే అవన్నీ సాధారణంగా దెయ్యాల కథలు అయి ఉండేవి. కథ జరిగినంత సేపూ ఆ దెయ్యాలు మనుషుల్ని పీడించుకు తినేవి. కాని చివరకొచ్చేసరికి ఒక తాయెత్తు తెచ్చి దానితో ఆ దెయ్యాల భరతం పట్టి ఆ కథలను ముగిస్తుండేవాడు. నయాబ్ జీవితంలో ఒక కష్టం వచ్చింది. ఆ కష్టం ఏ తాయెత్తుతోనూ పోయేది కాదు. సంగతి ఏమిటంటే అతడికి డ్రైవర్ పని పోయింది. చిత్రంగా- అతడు తినే అన్నమే అతడికి పని లేకుండా చేసింది. నయాబ్‌కు రోజూ అన్నంలోకి ముక్క కావాలి. కాని ఏసి బండ్లలో, పెద్ద పెద్ద కార్లలో అతడు బండి స్టార్ట్ చేసి అద్దాలన్నీ మూశాక యజమానులు ముక్కు దగ్గర చేయి అడ్డంగా విసురుకునేవారు. ఏం నయాబ్... నువ్వా గొడ్డు మాంసం తినడం యింకా మానేయలేదా... వాసన అదిరిపోతోందయ్యా అనేవారు. కాని ఏం చేయాలి? అతడు చిన్నప్పటి నుంచి ఆ మాంసం తినే పెరిగాడు. రోజూ అయిదు రూపాయలకు పది రూపాయలకు సలీసుగా దొరికే గొడ్డుమాంసం తునకల మీదే ఆధారపడి బతికాడు. ఆ మాంసం తింటే కొందరిలో వొంటి వాసన మారుతుందని అంటారు. నయాబ్ వాసన కూడా మారింది. ఆ వాసన చూసి ఏం నయాబ్... ఉద్యోగం కావాలా... గొడ్డు మాంసం కావాలా అని యజమానులు అడిగితే ఎప్పటిలాగే నై బోల్ సక్‌తే సాబ్ అని ఊరుకునేవాడు. క్రమంగా షాకు తగిలింది. రెండు మూడు ఉద్యోగాలు పోయాయి. ఆపైన ఎవరి దగ్గరకు వెళ్లినా రెండు మూడు రోజుల్లోనే సంగతి గ్రహించి పంపించేసేవారు. భయపడిపోయాడు నయాబ్. చాలా కలవరపడిపోయాడు. అప్పటి నుంచి అతడి జేబులో ఎప్పుడు చూసినా రెండు మూడు నాసిరకం అత్తరు సీసాలు కనిపించేవి. వాటిని చీటికి మాటికి తడుముకుంటూ ఉండేవాడు. బండి ఎక్కే ముందు చాటుకు పోయి దొంగలాగా గబగబా బట్టల నిండుగా పూసుకుని వస్తుండేవాడు. కాని యజమానులు మాత్రం నయాబ్... ఈ కంపు కంటే నీ చెమట కంపే నయమయ్యా అని ఇంటికి పంపించేసేవారు. కొంతకాలానికి నయాబ్ అద్దెబండికి ఆటోడ్రైవర్ అయ్యాడు. ఖరీదైన స్టీరింగులు పట్టిన చేతులతోనే సెవన్ సీటర్ కూడా నడిపి చూశాడు. కాని- అప్పటికి అతడి మెదడులో చెమటవాసన గాఢంగా పేరుకుని పోయింది. అనుక్షణం అది అతణ్ణి వేధిస్తూ ఉండేది. దాని నుంచి తప్పించుకోవడానికి నయాబ్ చాలా సతమతమై పోయేవాడు. పిచ్చిగా అత్తరు పూసుకుంటూ ఉండేవాడు. ఆఖరుకు సీట్ల మీద కూడా చల్లేవాడు. జనం ఇదంతా చూసి జడుసుకునేవారు. తప్పుకోవడానికి చూసేవారు. రెండు మూడేళ్లు గడిచిపోయాయి. ఇప్పుడు నయాబ్‌కు పనిలేదు. సంపాదనా లేదు. అలాగని చెమట వాసన వస్తోందని భయపడాల్సిన అవసరం కూడా లేదు. అయినప్పటికీ నయాబ్ చీటికి మాటికి అత్తరు పూసుకుంటూనే తిరుగుతున్నాడు.

*

క్లిప్పింగ్ 2: Sydney, 30th August, 2008: The Sydney Morning Herald reported that the Asstralian Federal Police have finally confirmed they have cleared Dr Haneef as a suspect in the terrorism attack on Glasgow airport.

అచ్చుతప్పు చూసుకోలేదా షకీల్? Australian బదులు Asstralian అని కంపోజ్ అయ్యింది. పెన్ ఇవ్వు. కొంప ముంచేలా ఉన్నావ్. నాకు గుర్తుంది... నువ్వు బెంగుళూరుకు వెళ్లి చేసిన హంగామా అంతా గుర్తుంది. మన స్టాఫరొకడు అక్కడ ఉన్నాడయ్యా అన్నా వినకుండా పట్టుబట్టి వెళ్లి మరీ స్పెషల్ స్టోరీలు రాశావు. డాక్టర్ హనీఫ్ భార్యను ఇంటర్వ్యూ చేసి లోకమంతా గోలగోల చేశావు. హనీఫ్‌ను అన్యాయంగా అరెస్టు చేశారని రిపోర్టులు పంపావు. అదంతా చాలదా... ఇక్కడ కూడా ఇరికించావు. ఊ. ఈ అత్తర్ నయాబ్ భార్య ఫాతిమా సంగతేమిటి?

*

మాలిక్... అల్లా ఆప్ కా భలా కరేగా మాలిక్.

ధర్మం చేయి భాయీ... ధర్మం చేయి.

దో దాలో... దస్ దాలో... అల్లా మీకు పదింతలు ఇస్తాడు జోలీ మే దాలో.

సాబ్... మా మదర్సాలో ముప్ఫయి మంది ఎతీమ్ పిల్లలు ఉన్నారు...

మాసూమ్ పిల్లలు... నాదాన్ పిల్లలు... వాళ్లకు బియ్యంలేవు... బట్టలు లేవు... కడుపునిండా తిండి లేదు. దానం చెయ్యండి సాబ్... మీకు పుణ్యం వుంటుంది సాబ్...

నమాజ్ అయ్యాక మసీదులో నుంచి బయటకు రావడానికి మెట్ల మీద నుంచి కిందకు దిగుతూ ఉంటే వరుసగా కనిపించే యాచకులు వీళ్లు. పొడవాటి వస్త్రాలను అటొకరు ఇటొకరుగా పట్టుకొని జోలి పరిచే మదర్సాల ప్రతినిధులు వీళ్లు. వీళ్లకు కాస్త దూరంగానే ఫాతిమా మనకు కనిపిస్తుంది. నేరేడుచెట్టు నీడలో, చుట్టూ చెప్పులు పెట్టుకొని, నల్లటి కువ్వలాగా... ఇది ఆమె కథ.

ఫాతిమాని ఎవరైనాసరే ఒక ఆకారంగా గుర్తించడం కష్టం. ఆమె గొంతే ఆమె ఆకారం. ఆమె మాటే ఆమె ఉనికి. ప్రతి శుక్రవారం మసీదులోని తెల్లటి గోడల మధ్య నల్లటి చారికలా కనిపిస్తూ ఉంటుందామె. దుమ్ము రేగిన నల్లటి బురఖా ధరించి, కళ్లు మాత్రమే కనిపించేలా నఖాబ్ కట్టి, అక్కడ ఉన్న నేరేడు చెట్టు కాండంలో ఇంచుమించుగా ఇమిడిపోయి, నూతిలో ఉన్న మనిషిలాగా- సలామ్ అలైకుమ్ భాయ్ సాబ్... రండి... చెప్పులు ఇటువైపు పెట్టండి అని పిలుస్తూ ఉంటుందామె. మసీదుకు వచ్చేవాళ్లు చెప్పులు ఆమె దగ్గర విడిస్తే తిరిగి తీసుకునేటప్పుడు ఏవైనా చిల్లర డబ్బులు పడేస్తే ఆమెకు బతుకు. ఆ చిల్లర కోసమని ప్రతి శుక్రవారం నాగా పెట్టకుండా పాతబస్తీ నుంచి ఇంత దూరం వస్తూ ఉంటుందామె. మధ్యాహ్నం నమాజ్ వేళ అయ్యే వరకూ కొడుకును ఆడుకోవడానికి వదిలి, మసీదులో నీళ్లు నింపి, కసువు ఊడ్చి, అందుకు ప్రతిఫలంగా ఆ నేరేడు చెట్టు కింద చెప్పులు సేకరించేందుకు కాసింత జాగాను సంపాదించుకుంటూ ఉంటుందామె. చాలారోజులుగా ఆమె జీవితానికి ఆ చెప్పులే రొట్టెలు. మాసిన చెప్పులు, తెగిన చెప్పులు, పాత చెప్పులు, ఖరీదైన చెప్పులు... వాటిని కోడిలా కాచుకుంటూ ఉంటుందామె. కాని- ఆ చెప్పుల మీద వచ్చే సంపాదన ఆమెకు ఏ విధంగానూ సరిపోదు. ఉంటున్న రేకుల గదికి కిరాయి కట్టాలి. తినడానికి బియ్యం, ఉప్పు సమకూర్చుకోవాలి. మాసిన బట్టలు ఉతికి నడుముకు చుట్టుకోవడానికి అప్పుడప్పుడైనా సరే బట్టల సబ్బు కొనుక్కోవాలి. ఇవన్నీ కాకుండా మొగుడికి రోజూ అన్నంలోకి గొడ్డు తునకల కూర ఏర్పాటుచేయాలి. అందుకని ఫాతిమా దేవుణ్ణి నిందించే పని పెట్టుకోకుండా నిత్యం చీకటిపడ్డాక కొడుకును తీసుకొని చార్మినార్ చుట్టుపక్కలకు వస్తూ ఉంటుంది. అక్కడ గొంతును దీనంగా మార్చి, నలుగురి ఎదుటా చేతులు సాచి దుకాణాల దగ్గర, చుడీబజార్‌లో యాచిస్తూ కనిపిస్తుంది. ఆమె గొంతూ... చెమటతో తడిసి స్పష్టమైన రేఖలు తేలిన ఆమె అరచేతులూ చార్మినార్ చుట్టుపక్కల వారికి బాగా పరిచయం. వాళ్లే ఆమె పేరుకు ముందు ఫకీర్ అని చేర్చి ఆమెను ఫకీర్ ఫాతిమా చేశారు. ఫాతిమాకు లోకం తెలియదు. ఆ మాటకొస్తే మొగుడు, కొడుకు, యాచన తప్ప వేరే ఏమీ తెలియదు.

*

క్లిప్పింగ్ 3: నవంబర్ 14, 2008, హైద్రాబాద్:

గౌరవనీయులైన రాష్ట్ర సమాచార శాఖా మంత్రి ఇలా తెలియచేస్తున్నారు... లుంబినీ పార్క్, గోకుల్ చాట్ పేలుళ్ల తర్వాత రాష్ట్ర పోలీసులు తమకొచ్చిన సమాచారాన్ని అనుసరించి అనేక అరెస్టులు చేశారు. సోదాలు నిర్వహించారు. అనుమానితులెందరినో అదుపులోకి తీసుకున్నారు. అయితే పోలీసులకు వచ్చిన సమాచారం ప్రతిసారీ కచ్చితంగా ఉండకపోవచ్చు. చేసిన అరెస్టులన్నీ సక్రమమే కాకపోవచ్చు. అందుకే- అన్ని విచారణలు పూర్తయ్యాక నిర్దోషులు అని తేలిన వారిని వదిలేయడానికి నిశ్చయించుకున్నాం. ఇప్పటి వరకూ అరెస్టు చేసిన వారిలో మొత్తం 22 మందిని విడిచి పెట్టేస్తున్నాం. అంతేకాదు వాళ్ల పేర్లు ఎప్పటికీ ఏ రికార్డుల్లో ఉండకుండా జాగ్రత్తలు తీసుకుంటున్నాం. ఈ అరెస్టుల వల్ల వాళ్లు నష్టపోయి ఉండవచ్చు. వారికి మానసికవ్యథ కలిగి ఉండవచ్చు. టెర్రరిస్టులనే ముద్ర ఇకపై వారిని వెంటాడవచ్చు. అరెస్టు చేయడానికి ముందు జీవితానికి, విడుదలైన తర్వాత జీవితానికి ఎటువంటి పోలికా కనిపించకపోవచ్చు. అందుకే మానవతాదృక్పథంతో వ్యవహరించదలిచాం. ప్రభుత్వం తరపున వారిని అన్నివిధాలుగా ఆదుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నాం.

మంత్రి మీవాడే కదయ్యా షకీలూ? నిన్ను పిలిచి ఎప్పుడూ యింత చాయ్ పోయలేదా తెగ రాసేశావ్? జర్నలిస్టులకి లౌక్యం ఉండాలయ్యా లౌక్యం. ఇంత వయసొచ్చినా బతకనేర్చినతనం రాకపోతే ఎలా?

*

ఇంటి నుంచి ఫోన్. నా భార్య.

"హలో..."

"చెప్పు."

"నమాజ్‌కు వెళ్లారా?"

"ఇప్పుడే."

"ఇవాళ బాక్స్ ఏమీ తీసుకెళ్లలేదుగా. ఏం తింటారు?"

"ఏదో ఒకటి."

"ఏదో ఒకటి అంటే?"

"మసీదు ఎదురుగానే బిరియానీ హౌస్ ఉంది. చూస్తాను."

"చూడొద్దు. వెళ్లి తినండి."

"అలాగే."

"అలాగే కాదు. నేను మళ్లీ ఫోన్ చేస్తాను. సరేనా?"

"సరే."

నేను షకీల్‌ని. మసీదులోనే ఉన్నాను. ఆకలికి ఏదో ఒకటి తింటే బాగుండు అనే ఆలోచనలో వున్నాను. కాని తినలేకపోతున్నాను. నా ఎదురుగా ముష్టాక్ ఉన్నాడు. నేరేడు చెట్టు కింద, ఆకులు కాస్త కదిలినా ఎండ సోకే నేరేడు చెట్టు కింద, చెమట పట్టి, చొక్కా తడిసి, రోగిలా, స్పృహ లేనివాడిలా నిద్రపోతూ ఉన్నాడు. వాడు ఇంతకు మునుపు ఇలా లేడు. బతకనేర్చిన వాడిలా ఉండేవాడు. బతకనేర్వడంలో తీరిక లేని వాడిలా ఉండేవాడు. ఇది వాడి కథ. వాడు బతకనేర్చిన కథ.

ముష్టాక్ ఏదో మేజిక్‌లాంటిది చేస్తాడు. కనికట్టు లాంటిది ప్రదర్శిస్తాడు. అసలు వాడు తన తెలివితో తోటి యాచకులని కకావికలం చేసేస్తాడు. నమాజ్ ముగిసి, జనమంతా లేచి, అందరూ కిందకు దిగుతూ ఉండగానే వాడి డ్రామా మొదలైపోతుంది. వాడు గబగబా మెట్ల దగ్గరకు చేరి, అమ్మీతో ఏమాత్రం సంబంధం లేని వాడిలా ఎడంగా జరిగి, జేబులో నుంచి ఒక నలిగిపోయిన మందుల చీటీని తీసి, అందులో రాసిన మందులను అందరికీ కనిపించేలా పట్టుకొని నిలబడతాడు. పాతబస్తీలో ఇలాంటివారి కోసమే అలాంటి చీటీలు రాసిచ్చే దయామయులైన వైద్యుల పుణ్యాన ఇక వాడు నాటకంలోని మొదటి మాటను పెద్ద గొంతుతో మొదలుపెడతాడు. ఈమాన్ కలిగిన పెద్దలారా... దానం చేయండి... అది మిమ్మల్ని నరకలోక జ్వాలల నుంచి రక్షిస్తుంది. మెట్లు దిగి వెళుతున్న అయ్యలారా... ఖైరాత్ చేయండి... అది మిమ్మల్ని పుణ్యం సంపాదించే మెట్లపైన నిలబెడుతుంది. సలామ్ అలైకుమ్ భాయియో... ఇటు చూడండి... మా అబ్బాజాన్ బీమార్‌గా ఉన్నాడు... మంచాన పడి ఉన్నాడు... ఈ చీటీలోని మందులు కావాలి... మీ ఎదుట చేయి చాపి అడుగుతున్నాను... మదత్ చేయండి... మా అబ్బాజాన్ ప్రాణాలు కాపాడి పుణ్యం కట్టుకోండి... అని చెవి కోసిన మేకలాగా అరుస్తూ ఉంటాడు. ఆ అరుపులో ఏదో రాగంలాంటిది ఉంటుంది. మూలుగులాంటిది ఉంటుంది. వశీకరణం చేసేవాడిలాగా, అర్ధరాత్రి ఎవరూ లేని వేళలో ఉగ్గపట్టి ఏడ్చే పిల్లాడిలాగా వాడు అందర్నీ ఆకర్షిస్తూ ఉంటాడు. వాణ్ణి చూస్తే- ఎవరికైనా సరే చేతులు జేబుల్లోకి వెళతాయి. వాడికి ఇచ్చాకే కాళ్లు ముందుకు కదులుతాయి. నమాజ్‌కు వచ్చేవాళ్లు ప్రతి శుక్రవారం వాణ్ణి చూస్తారు. ప్రతి శుక్రవారం వాడి మందుల చీటీని చూస్తారు. ప్రతి శుక్రవారం వాడి ఏడుపులాంటి దొంగ వేడుకోలును చూస్తారు. కాని, ప్రతి శుక్రవారం తప్పనిసరిగా వాడికే ఇచ్చి వెళతారు.

*

గుల్బర్గా- ఒక అనుకోని ప్రధాన పాత్ర:

అంతా కలిపి నాలుగైదు గంటల ప్రయాణం. హైద్రాబాద్ నుంచి వికారాబాద్... వికారాబాద్ నుంచి వాడీ... వాడీ నుంచి గుల్బర్గా. రోజూ చాలామంది వెళుతూ వుంటారు. స్నేహితులతో బంధువులతో కుటుంబాలతో అక్కడ ఉన్న ఖాజాబందే నవాజ్‌దర్గాను సందర్శించడానికి గుంపులుగా సమూహాలుగా వెళుతూ ఉంటారు. అక్కడకు వెళితే, ఖాజాకు భక్తిగా ఒక పూల చాదర్‌ను సమర్పిస్తే, ఖర్జూరాలతో ఫాతెహా చదివిస్తే, అంతా మంచే జరుగుతుందని విశ్వసిస్తారు. దర్గా మీద కప్పిన గులాబీల నుంచి నాలుగు రెక్కలు తుంచి నోట్లో వేసుకుంటే వచ్చిన కష్టాలన్నీ తొలిగిపోతాయని గాఢంగా నమ్ముతారు. వందల ఏళ్లుగా వస్తున్న నమ్మకం ఇది. వందల ఏళ్లుగా కొనసాగుతున్న నమ్మకం. ఈ నమ్మకానికి కులం లేదు. భాష లేదు. ఆమాటకొస్తే కష్టం అనే మతం తప్ప మరే మతం ఎరగని వాళ్లంతా జోలె పట్టి ఖాజా బందే నవాబ్ దర్గాలో హాజరు అవుతూనే ఉంటారు. వాళ్లలో మనకు తెలిసినవాళ్లు కూడా వుంటారు. అత్తర్ నయాబ్‌లాంటివాళ్లు, ఫలక్‌నామాలో లేత్ నడిపే ఆబెదుల్లా లాంటి వాళ్లు, తాడ్‌బన్ బేకరీ ఓనర్ ఇమ్రాన్‌లాంటి వాళ్లు, బాబానగర్‌లో చాయ్ మాస్టర్ ఫైరోజ్‌లాంటి వాళ్లు... ఇంకా పాతబస్తీ చుట్టుపక్కల అనేక ప్రాంతాలవాళ్లు... ఏదో ఒక సమయంలో...

ఏదో ఒక సందర్భంలో గుల్బర్గా వెళ్లి వస్తూనే ఉంటారు. ఎందుకంటే- గుల్బర్గా ఒక్క కర్ణాటకకు మాత్రమే కాదు, యావద్దేశానికీ పవిత్ర సూఫీక్షేత్రం. సామరస్యాన్ని బోధించే ఆకుపచ్చని జెండా.

"కూర్చో షకీల్. నిలబడకు. నాకు చిరాకు. నీకు తెలుసో తెలియదో, నా కెరీర్ ప్రారంభంలోనే బెంగు ళూరులో నాలుగేళ్లు పనిచేశాను. అప్పట్లోనే కర్ణాటక అంతా ఆ మూల నుంచి ఈ మూల దాకా తిరిగేశాను. అలాంటి నాకు నీ నోటి ద్వారా గుల్బర్గా గురించి తెలుసుకోవాల్సిన అవసరం ఉందంటావా? పాయింటు కురా తమ్ముడూ."

*

పాయింట్ ఏమిటంటే గుల్బర్గా ఈ కథలో రెండు సార్లు వస్తుంది. రెండోసారి ఎప్పుడనేది తర్వాత చెబుతాను. ముందు మొదటిసారి కథ.

పెళ్లయ్యాక ఐదో శుక్రవారంనాడు అత్తామామలు బగారా అన్నం వొండి సాయంత్రం ఆకువక్కతో సాంగెం చేసి జేబులో నయాపైసా లేకపోయినా మాటవరస కోసం నయాబ్‌ని నాయనా... అల్లుడివి కదా... శుక్ర వారం కానుకగా ఏమి ఇమ్మంటావు అని అడిగితే కొత్త నవారు మంచం మీద ఒరుసుకొని కూర్చుని ఉన్న ఫాతిమానే చూస్తూ నాకేం వద్దు... పిల్లలంటే నాకు చాలా ఇష్టము... మీ అమ్మాయిని తొందరగా ఒక బిడ్డను కనివ్వమనండి చాలు అన్నాడు నయాబ్. అయితే ఆ కోరిక మూడేళ్లైనా తీరలేదు. యింకొన్నేళ్లు గడిచినా తీరుతుందనిపించలేదు. దానికి కారణం ఒక మొటిమ. ఫాతిమాది కొంచెం చిత్రమైన కథ. చిత్రమైన మొటిమల కథ. ఆమెకు పెళ్లికి ముందు మొటిమలు వచ్చేవి. అయితే అవి సామాన్యమైన మొటిమలు కాదు. చెట్టుకు కాసే పండ్లలా, కోతకు వచ్చిన గింజల్లా చెంపల మీద గుత్తులు గుత్తులుగా కాసేవి. అవి చూసి, అవి తేలిన ఎర్రటి చెంపల్ని చూసి- అయ్యో... ఈ పిల్లను ఎవరు చేసుకుంటారమ్మా... చేతికీ మూతికీ గుచ్చు కునేలా ఉన్నాయి మొటిమలు... అని ఎవరైనా ఇరుగు పొరుగువారు వంకలుపెడితే ఆ మాటలు విన్న ఫాతిమా చున్నీ ముఖాన కప్పుకుని వలవలా ఏడుస్తూ లోపలికి పరిగెత్తేది. పెరట్లో పుదీనా అకుల్ని పరపరా తెంపి చెంపల నిండా గబగబా రుద్దుకునేది. అంతటితో ఊరు కోక, అన్నం నీళ్లూ మాని ఇంకెందుకీ బతుకు అన్నట్టుగా ఏడుస్తూ కూర్చునేది. కొద్దిరోజులపాటు ఇదంతా గమ నించిన పక్కింటి ముసలమ్మ... బేటీ... బాధపడకు... పెళ్లి జరగనీ... అన్నీ పోతాయి అని ధైర్యం చెప్పేది. అనుకున్నట్టుగానే ఆమెకు నయాబ్‌తో పెళ్లి జరిగింది. ఆ వెంటనే మంత్రం వేసినట్టుగా మొటిమల చెరా మాయమైంది. అయితే పోయిన మొటిమలు పోగా ఒక్కటి మాత్రం పగబట్టినట్టుగా ఫాతిమా నెలసరికి ముందు బయటపడేది. నెలసరి ఇంకో వారమో, నాలుగురోజులో ఉందనగా జడ దువ్వుకోవడానికి అద్దంలో చూసుకుంటున్నప్పుడో కాసిన్ని నీళ్లతో ముఖం కడుక్కుంటున్నప్పుడో నుదిటి మీద, ముక్కు మీద, లేదంటే చుబుకం చివర ఒక మొటిమ తొంగి చూసేది. మొటిమ కనిపించిందంటే నెలసరి రాబోతోందని అర్థం. నెలసరి రాబోతోందంటే నెల తప్పడం లేదని అర్థం. ఇక ఫాతిమా అద్దం పక్కన పడేసి ఏడ్వడానికి సిద్ధమ య్యేది. ఇంకా ఎప్పుడు... ఒడి నిండా బిడ్డను తీసుకొని ఊరంతా చూపించి మురిసిపోయేది ఎప్పుడు అని పెద్ద పెద్దగా శోకండాలు పెట్టేది. ఇదంతా గమనించిన పక్కింటి ముసలామె... బేటీ... బాధపడకు... నువ్వూ నీ మొగుడూ గుల్బర్గా వెళ్లిరండి... అక్కడ మూడు నిద్రలు చేసిరండి... తప్పకుండా మీకు పిల్లలు పుడ తారు అని సలహా ఇచ్చింది. అలా ఆ మొగుడూ పెళ్లా లకు గుల్బర్గా దర్శనమైంది. అక్కడ మూడు నిద్రలు చేసే భాగ్యం దక్కింది. ఆ వెంటనే ఫాతిమాకు నెల తప్పింది. మరి తొమ్మిది నెలలకు ఎంతో అబ్బురంగా మరెంతో అపురూపంగా ఆమె పొత్తిళ్లలో ముష్టాక్ పసి కేరింత వినిపించింది.

*

"దో మటన్ బిరియాని పార్సిల్. బిల్ కిత్తా హువా?"

"నాలుగు వందల యాభై రూపాయలు సార్."

"కిత్తా?"

"ఫోర్ ఫిఫ్టీ."

"అరె... నేను కూడా ముసల్మాన్‌నేనయ్యా. నువ్వు ఉర్దూలో చెప్పవచ్చు."

"మీరు అలా కనిపిస్త లేరు సాబ్. కిదర్ కే?"

"ఆంధ్రా."

"అలా చెప్పండి. అందుకే మీ జబాన్‌లో ఫరక్ ఉంది. ఇదిగోండి సాబ్ దో మటన్ బిరియానీ పార్సిల్."

నేను షకీల్‌ని. టక్ చేసుకొని ఉంటాను. షూ వేసుకొని ఉంటాను. నా కులం మతం ప్రాంతం ఆన వాలు తెలిపే ఏ చిహ్నమూ లేకుండా ఉంటాను. అయితే నా మెడలో ఒక ఐడెంటిటీ కార్డ్ ఉంటుంది.

నేను ప్రెస్ అని తెలియచేసే ఐడెంటిటీ కార్డ్. అందుకే పోలీసులు- దారిలో ఎప్పుడైనా నా స్కూటర్‌ని ఆపితే వదిలేస్తారు. నా ఐడెంటిటీ చూసి పక్కకు తప్పుకుంటారు. కాని, ఈ దేశంలో అందరూ ఐడెంటిటీ చూపలేరు. అలాగని ఐడెంటిటీ లేనివారుగా కూడా బతకలేరు. అందుకే ఒక్కోసారి వాళ్ల ఐడెంటిటే వాళ్లకు ప్రమాదం తెచ్చి పెడుతూ ఉంటుంది. ఉదాహరణకు ఆరోజు రాత్రి ఏం జరిగిందో నేను ప్రత్యక్షంగా చూడలేదు. ఫాతిమా చెప్పడమే. ఆ రాత్రి బాగా పొద్దుపోయింది. బస్తీలో అలికిడి సద్దుమణింది. నయాబ్, ముష్టాక్, ఫాతిమాలు కంచాలు ముందు పెట్టుకొని అన్నానికి కూర్చుని ఉన్నారు. అప్పుడు ఒకటి జరిగింది. బయట ఎవరిదో క్వాలిస్ దాటిపోతుందేమో అని చూశారు. దాటిపోలేదు. అక్కడే ఉండిపోయింది. ఇంజన్ ఆఫ్ చేయకుండా, చేయవలసిన పని ఏదో వున్నట్టుగా అలాగే ఉండిపోయింది. వాళ్లు భయపడ్డారు. ఎవరా అని అనుమానించారు. ఇంతలోనే అందులో నుంచి దిగిన నలుగురు వ్యక్తులు తలుపు నెట్టుకొని లోపలికి వచ్చినట్టుగా ఫాతిమా గ్రహించింది.

"కౌన్ హౌ తుమ్?"

నిశ్శబ్దం.

"బోలో భాయ్‌సాబ్... కౌన్ హో తుమ్?"

ఆమెను తోశారు.

"యాల్లా..."

"అమ్మీ... అమ్మీ... ఉరో అమ్మీ."

ముష్టాక్ భయపడ్డాడు.

"అరె... ఎవరు భాయ్ మీరు? ఇంత రాత్రివేళ వచ్చి ఎందుకు మమ్మల్ని పరేషాన్ చేస్తున్నారు?"

ఈసారి దెబ్బపడింది.

మూతి నుంచి రక్తం చిమ్మి షర్టంతా ఎరుపు.

"ఖూన్... ఖూన్... అబ్బాజాన్... ఖూన్..."

ఈసారి ముష్టాక్ భయంతో ఏడ్చాడు.

"యా ఖుదా... ఎవరయ్యా మీరు... మా ఆయన్ని ఎందుకు కొడుతున్నారు?"

మళ్లీ దెబ్బ పడింది.

"యా గౌస్."

ఆమె కింద పడిపోయింది.

ముష్టాక్ ఇప్పుడు అలుపుగా, భయంగా, గొంతు రానట్టుగా ఏడ్చాడు.

"అమ్మీ... అమ్మీ... డర్ లగ్‌తా హై అమ్మీ..."

పెద్దగా ఏడ్చాడు.

కాసేపటికి వాడు- ఒళ్లంతా చెమటలు పడుతూ ఉండగా- మెత్తగా అయిపోయి- మూత్రం జారుతుండగా మంచం కిందకు దూరి- గట్టిగా కళ్లు మూసుకున్నాడు.

కాసేపు గడిచిపోయింది.

ఏం జరిగిందో తెలుసుకునేలోపల అంతా జరిగిపోయింది.

నయాబ్ లేడు.

తీసుకువెళ్లారు.

ఆమె నిద్ర నుంచి మేల్కొన్నదానిలా లేచి కూర్చుంది.

ఏం జరిగిందో అన్నట్టుగా చుట్టూ పరికించి చూసింది.

అన్నం చెల్లాచెదురుగా పడి ఉంది.

నయాబ్ తింటున్న కంచంలోని తునకలు నేల మీదకు దొర్లి తడిగా మట్టి అంటుకుని కనిపించాయి.

దిమ్ము.

ఏమీ తోచనివ్వని దిమ్ము.

అంతలోనే ఆమె- ఏదో గుర్తొచ్చినదానిలా- వెర్రిగా అరుస్తూ- భయంగా కేకవేస్తూ బేటా... ముష్టాక్... అంది.

సమాధానం లేదు.

"బేటా... ముష్టాక్..."

మంచం కింద ఉన్న ముష్టాక్ ఆమె గొంతే వినలేదు.

"ఎక్కడ ఉన్నావు నాయనా... కన్నా..."

ఆమె మంచం కింద చూసింది.

ముష్టాక్ కనిపించాడు.

కళ్లు రెండూ మూసుకుని, చేతులు రెండూ గుండెల దగ్గర పెట్టుకొని, ముడుక్కుని ఉన్నాడు.

"ముష్టాక్ ముష్టాక్... భయపడకురా... నేనున్నాను కదమ్మా..."

ఆమె ఏడుస్తూ, జరుగుతూ, చేయి సాచి కొడుకును అందుకోబోయి మరు నిమిషంలో ఆ చేయి వదిలేసింది.

నిప్పు.

కాలిపోతూ ఉంది.

పిల్లవాడికి జ్వరం.

ఆనాటి నుండి ఈనాటి వరకూ దిగని జ్వరం.

*

"ఊ. నువ్వు ఈ స్టోరీలో మరీ పర్సనల్‌గా ఇన్ వాల్వ్ అయినట్టు కనిపిస్తున్నావయ్యా షకీలూ. నీకెంత మంది పిల్లలు? ఒక్కడే కదూ. అందుకే ఇంత అటాచ్డ్‌గా ఉన్నావు. కాని- మన వృత్తిలో కొంచెం డిటాచ్డ్‌గా ఉండాలయ్యా. ఇలా అయితే ఎలా?"

*

నేను షకీల్‌ని. నాకు డిటాచ్డ్‌గా ఉండేవాళ్ల కథలు తెలియదు. కాని, ఈ కథ మాత్రం ఎంతో అటాచ్డ్‌గా ఉండే ఇద్దరు తండ్రీ కొడుకులది. నయాబ్, ముష్తాక్‌లది. వీళ్లను చూస్తే- వీళ్ల దగ్గరితనం చూస్తే- బతకడానికి ప్రేమ తప్ప మరే ఆదరవు లేని వారంతా ఇంతే అటాచ్డ్‌గా ఉంటారా అని అనిపించింది. ఇది వారి కథ. అపురూపమైన ఆ తండ్రీ కొడుకుల కథ.

ఆ తండ్రికి ఆ కొడుకుతోనే లోకం. ఆ కొడుకుకు ఆ తండ్రి అంటే ప్రాణం. నయాబ్ చెప్పులు వేసుకొని బయటకు వెళుతూ ఉంటే ఎక్కడకు వెళుతున్నావ్ అబ్బా అని అడిగేవాడు ముష్తాక్. నయాబ్ చెప్పులు వదిలి లోపలికి వస్తూ ఉంటే ఎక్కడి నుంచి వస్తున్నావ్ అబ్బా అని కావలించుకునేవాడు ముష్తాక్. తండ్రి రావడంతోటే పరిగెత్తుకుంటూ వెళ్లి లుంగీ తెచ్చిచ్చేవాడు. పరిగెత్తుకుంటూ వెళ్లి టవల్ తెచ్చిచ్చేవాడు. పరిగెత్తుకుంటూ వెళ్లి చాప పరిచి అన్నం పెట్టడంలో తల్లికి సాయం చేసేవాడు. తండ్రి ఇంట్లో ఉంటే వాడికి పండగ వచ్చినట్టు. అబ్బా... కథ చెప్పు అబ్బా అంటూ నయాబ్ వెంటపడేవాడు. వాడికి మూడు నాలుగేళ్ల వయసు ఉన్నప్పుడు ఇంటికి కారు తెచ్చేవాడు నయాబ్. అందులో కొడుకును కూర్చోబెట్టుకొని నవ్వుతూ బుగ్గలు పుణుకుతూ షికారుకు తిప్పేవాడు నయాబ్. ఆ సమయంలో ముష్తాక్ ఎంతో సంబరపడేవాడు. అద్దాల్లో నుంచి అటూ ఇటూ చూస్తూ తండ్రి దగ్గర గారాలు పోతూ అబ్బా... నువ్వు వదులు అబ్బా... నేను నడుపుతాగా అని స్టీరింగ్ పట్టుకొని హీరోలా తిప్పేవాడు. కాలక్రమంలో ఆ సంబరం అంతా పోయింది. ఇంటికి కారు రావడంపోయింది. నయాబ్‌కు పని లేకుండాపోయింది. అతడి ముఖాన నవ్వు లేకుండాపోయింది. అదంతా మౌనంగా గమనిస్తూ ఉండేవాడు ముష్తాక్. రోజూ ఉదయాన్నే అన్నం కట్టుకొని వెళ్లే అబ్బా, సంతోషంగా చేయి ఊపుతూ వీడ్కోలు పలికే అబ్బా, బయటకు వెళ్లకుండా ఇలా ఇంట్లోనే ఉండిపోతుంటే రహస్యంగా బెంగపడేవాడు ముష్తాక్. అప్పుడప్పుడు... తండ్రి దగ్గరకు వెళ్లి... నువ్వు ఫికర్ చేయకు అబ్బా... నేనున్నానుగా అని ధైర్యం చెప్పేవాడు ముష్తాక్. ఎప్పుడైనా తల్లి విసుగులో తండ్రిని ఒక మాట అంటే వాడికి ఇంత పొడుగు కోపం వచ్చేది. అమ్మీ... అబ్బాను ఏమీ అనకు అమ్మీ అంటూ తల్లి మీద కచ్చగా పిడిగుద్దులు విసిరేవాడు ముష్తాక్. తండ్రికి డబ్బులు అవసరమని వాడికి తెలుసు. అందుకే మసీదులోని యాచనలో సగం తల్లికి ఇచ్చి మిగిలిన సగం తండ్రికి ఇచ్చి ఈసారి ఇంకా ఇస్తాలే అబ్బా అని బుగ్గ మీద ముద్దుపెట్టేవాడు ముష్తాక్. అప్పుడు నయాబ్ ఎందుకనో చాలాసేపు ఏడ్చేవాడు. ముష్తాక్‌ను కావలించుకుని మౌనంగా ఉండిపోయేవాడు. పొద్దుపోయి, తండ్రి ఇంటికి వచ్చేదాకా అలాగే మేలుకొని ఉండటం ముష్తాక్ అలవాటు. తండ్రి వచ్చి అన్నం తిని, కొడుకును కావలించుకుని నిద్రపోయే దాకా అలాగే మేలుకొని వుండేవాడు. వాడికి రోజూ తండ్రి స్పర్శ తగలాలి. తండ్రి నుంచి వచ్చే గాఢమైన అత్తరు వాసన తగలాలి. ఆ వాసన పీలుస్తూ తండ్రి ఛాతీలో ముఖం దూర్చుకుని ఏవేవో మాటలు మాట్లాడుకుంటూ నిద్రలోకి జారుకునేవాడు ముష్తాక్. నడి మధ్య మెలకువ వస్తే తండ్రి తల మీద చేయి వేసి నిద్రపోయేవాడు ముష్తాక్.

*

"షుక్రియా భాయ్‌సాబ్... దేవుడు మిమ్మల్ని చల్లగా చూడాలి. కాని, మేం ఆ బిరియాని తినం. తీసుకెళ్లండి. అనవసరంగా తక్‌లీఫ్ చేశారు."

"అయ్యో... మీ కోసమే తెచ్చానమ్మా."

"వద్దు భాయ్‌సాబ్. మేము చికెన్ మటన్ తినం. మాకు అంత నసీబు లేదు. మేము గొడ్డుమాంసం తిని బతికేవాళ్లం. మాది గొడ్లకన్నా హీనమైన రాత."

"అలా ఏడవకు అమ్మా."

"ఏడవక ఏం చేయమంటారు భాయ్‌సాబ్. ఇంకేం మిగిలిందని... చూడండి... మా ఆయన్ని చూడండి... బంగారంలాంటి నా బిడ్డని చూడండి... యా ఖుదా... మేమేం పాపం చేశామనయ్యా మాకీ ఖర్మ."

"ఏడవకు తల్లీ."

"భాయ్‌సాబ్. దయచేసి మాకు ఒక్క మదత్ చేయండి. మాకు ఇక్కడ ఉండాలని లేదు. ఈ పాపిష్టి నగరం నుంచి ఎవరికీ కనబడకుండా వెళ్లిపోవాలని ఉంది. ఎక్కడికైనా దూరంగా వెళ్లి బతకాలని ఉంది. అందుకు దయచేసి కొంచెం డబ్బు ఏర్పాటు చేయండి. మీకు సలాం చేస్తాను. ఆ ఒక్క సాయం చేసి పుణ్యం మూటగట్టుకోండి."

"అక్కర్లేదమ్మా. నేను పత్రికల్లో పని చేస్తాను. మనం గవర్నమెంట్ వాళ్లతో మాట్లాడవచ్చు. లోను ఏర్పాటుచేయవచ్చు. కావాలంటే ఇల్లు కూడ అడగవచ్చు."

"వద్దు భాయ్ సాబ్. మాకు ఇల్లూ వద్దూ ఏమీ వద్దు. నాకు అర్థమైపోయింది... ఈ ఊళ్లో ఉంటే మాలాంటివాళ్లం భయం లేకుండా బతకలేమని అర్థమైపోయింది. పర్వాలేదు భాయ్‌సాబ్. అల్లామియా నాకు శక్తి ఇచ్చాడు. కాళ్లు చేతుల్లో ఇంకా దమ్ము ఇచ్చాడు. నేను వీళ్లను పోషించుకోగలను. ఏ మసీదో... దర్గాయో ఉన్న చోటుకు నా భర్తనూ బిడ్డనూ తీసుకొని పోతాను. అక్కడే భీక్ ఎత్తి పోషించుకుంటాను..."

ఆమె ఏడుస్తూ ఉంది.

ఊరడింపుకు లొంగనిదానిలా ఏడుస్తూ ఉంది.

అయితే అలా ఏడవడానికి కూడా వీల్లేని మనిషి ఒకడు ఉన్నాడు. నయాబ్. నిజానికి అతడు నాతో పెద్దగా మాట్లాడింది లేదు. నేను కూడా అతణ్ణి పెద్దగా కదిలించిందీ లేదు. కాని, అతడి కళ్లలోని భయమే నాకు కథంతా చెప్పింది. ఇది- ఆ రాత్రి జరిగిన కథ. అతణ్ణి తీసుకెళ్లాక మిగిలిన కథ-

వాళ్లు మొదట అతడి జేబుల్ని సోదా చేశారు. ఏం దొరకలేదు. కాని, జేబులో రెండు అత్తరు సీసాలు దొరికాయి. లంజకొడకా... నీకు అత్తరు కావల్సివచ్చిందారా అని పారేయడానికి క్వాలిస్ అద్దం కిందకు దించారు. అతడు హడలిపోయాడు. ఒంట్లో ఉన్న ఊపిరిపోతున్న వాడిలా పారేయవద్దు సాబ్... అవి లేకుండా నేను బతకలేను. సాబ్... సాబ్... సాబ్... పారేశారు. అతడు ఏడవబోయాడు. దెబ్బలు పడ్డాయి. ఆ తర్వాత పెనుగులాడే శక్తి లేనివాడిలా అలాగే ఉండిపోయాడు. వాళ్లు అతడి కళ్లకు గంతలు కట్టారు. ఆ తర్వాత ఆడవాళ్లు తొడుక్కునే బురఖాని పూర్తిగా తొడిగారు. అతడికి ఏం అర్థం కాలేదు. ఈసరికి అన్నం తినాల్సిన మనిషి. కొడుకును కావలించుకుని ఒళ్లెరగక నిద్రపోవాల్సిన మనిషి. ఇంత రాత్రి వేళ... ఎవరో తెలియని మనుషుల మధ్య... ఎటెళుతున్నాడో... ఎందుకెళుతున్నాడో తెలియక... 'సాబ్... డర్ హో రహా హై సాబ్'... అన్నాడు. బదులు రాలేదు. క్వాలిస్ చాలాసేపు ప్రయాణించింది. ట్రాఫిక్‌లో ప్రయాణించింది. ట్రాఫిక్ లేనిచోట ప్రయాణించింది. పక్కనే వేగంగా వెళుతున్న వాహనాలను అంతకంటే వేగంగా క్రాస్ చేస్తూ ప్రయాణించింది. 'సాబ్... ఎవరు సాబ్ మీరు... ముఝే క్యా లేజారహై సాబ్?' అడిగి ప్రతీసారీ అతడి వొంటి మీద దెబ్బపడింది. ఇక ఆ తర్వాత అతడు ఏడవకుండా, ప్రతిఘటించకుండా, గోతాం మూటలో పట్టేశాక పూర్తిగా లొంగిపోయే మూగప్రాణిలా అలాగే ఉండిపోయాడు.

*

టైం సాయంత్రం నాలుగు.

మసీదు గోడల మీది వేడి నెమ్మదిగా చల్లబడుతూ ఉంది.

అంతదాకా బిగపట్టి ఉన్న గాలి నెమ్మదిగా రెక్కలు సవరించుకుంటూ ఉంది.

అది మెల్లగా వీస్తూ, వీచినప్పుడల్లా నేరేడు చెట్టును సున్నితంగా కదుపుతూ దానితో ఆటలాడుకునే ఖయాలులో ఉంది.

ముచ్చటైన దృశ్యం.

అయితే ఆ దృశ్యాన్ని తీసుకునేంత హాయి నాలో లేదు.

నేను యింకా ముష్టాక్‌తో మాట్లాడాల్సి ఉంది. ప్రతి శుక్రవారం నమాజ్‌కు వచ్చినప్పుడల్లా నేను వాడితో మాట్లాడతాను. కాసేపు కబుర్లు చెబుతాను. వాణ్ణి దగ్గరకు తీసుకొని పాపం పుణ్యం ఎరగని ఆ పసి చేతులతో కరచాలనం చేసి... ఇవాళ మాత్రం- ఎందుకు వదలాలి?

"ముష్టాక్. లేరా. లేచి ఆడుకో."

ఊహూ.

"లేరా. నీలాంటి బహదూర్ పిల్లలు ఇలా వుండవచ్చునా? లే."

"వద్దు సాబ్."

"పాంచ్ రుపాయ్ కావాల? అడుగుతావుగా. ఇదిగో, తీసుకో."

"నక్కో సాబ్."

"బిస్కెట్ తింటావా? ఫుల్ ప్యాకెట్."

"ఊహూ."

"ముష్టాక్. అలా ఉండకురా. ఏం కావాలి నీకు?"

"జ్వరం వస్తోంది సాబ్. రోజూ రాత్ అయితే జ్వరం. నా జ్వరం తగ్గించండి సాబ్. లేకపోతే నేను చచ్చిపోతాను సాబ్. నేను చచ్చిపోతే మా అబ్బా ఏడుస్తాడు సాబ్. మా అబ్బాను కూడా హాస్పతాల్‌లో చూపించండి సాబ్. మా కసమ్. ఇంకెప్పుడూ మా అబ్బాకు బాగా లేదని దొంగచీటీ చూపించి భీక్ అడగను సాబ్. ఇప్పుడు మా అబ్బా నిజంగానే బీమార్ అయ్యాడు సాబ్. నాతో మాట్లాడడం లేదు. ఆడుకోవడం లేదు. కథలు చెప్పడం

లేదు. అసలు నవ్వడమే లేదు. మా అబ్బాకు కొంచెం మందులు ఇప్పించండి సాబ్. మీకు పుణ్యం వుంటుంది. దేవుడు మిమ్మల్ని చల్లగా చూస్తాడు. నేను చెప్తున్నానుగా. దేవుడు తప్పకుండా మిమ్మల్ని చల్లగా చూస్తాడు. అరె... ఎందుకు ఏడుస్తున్నారు సాబ్?''

*

విండో గ్లాస్ తోసిన చప్పుడయ్యింది.

స్మోక్ చేయాలనుకుంటున్నప్పుడల్లా ఆయన అలా కిటికీ దగ్గరకు వెళ్ళి, విండో గ్లాస్ తోసి, ఏసి రూమ్‌లో స్మోక్ నిండకుండా పొగను బయటకు ఊదుతూ ఉంటాడు.

ఇప్పుడు కూడా అదే చేశాడు.

విండో తోశాడు.

సిగరెట్ ముట్టించాడు.

ఆ తర్వాత చాలాసేపు స్మోక్ చేస్తూ అలాగే ఉండిపోయాడు.

ఉన్నట్టుండి మధ్యలో ఒకసారి టేబుల్ దగ్గరకు వచ్చి, అక్కడ ఉన్న నా రిపోర్ట్ కాగితాలను విండో దగ్గరకు తీసుకువెళ్ళి, అక్కడే నిలబడి, వాటిని తిరగేస్తూ ఉండిపోయాడు.

ఎందుకనో ఆయన- అంతకుముందులా లేడు.

వ్యంగ్యంతో మాట్లాడిన మనిషిలా లేడు.

కళ్ల కింది సంచుల్లో నీరు దాచుకున్నవాడిలా ఉన్నాడు.

''సారీ షకీల్. ఇందాకటి నుంచి కొంచెం నాన్ సీరియస్‌గా మాట్లాడినట్టున్నాను. ఈ కథను ఇలా అనుకోలేదు. ఇది ముంబై దాడులదాకా చేరుతుందని ఊహించలేదు. పోయి పోయి నయాబ్ ఇందులో ఎలా ఇరుక్కున్నాడయ్యా.''

*

నయాబ్ ఇందులో ఇరుక్కోలేదు. కాని, నయాబ్ లాంటి వాళ్లు ఇరుక్కునేలా చుట్టూ గాలి వ్యాపించి ఉంది. వివరంగా చెబుతాను. అనుమతిస్తే మిమ్మల్ని ఆ సంఘటన జరిగిన తేదీకి తీసుకువెళతాను.

నవంబర్ 26, 2008, ముంబై తాజ్ హోటల్‌పై దాడి జరిగిన తేదీ:

ఆరోజు దేశంలో చాలామంది డ్యూటీలకు వెళ్లారు. చాలామంది పిల్లలు స్కూళ్లకు వెళ్లారు. చాలా ప్రాంతాల వాళ్లు ఎప్పటిలాగే వాళ్ల వాళ్ల పనులకు వెళ్లారు. చాలా మతాల వాళ్లు ప్రార్థనా మందిరాలకు వెళ్లారు. అయితే- ఆ రోజు అలా జరుగుతుందని తెలియక చాలామంది ప్రయాణాలు కూడా పెట్టుకున్నారు. అత్తర్ నయాబ్, ఫలక్‌నామాలో లేత్ నడిపే ఆబెదుల్లా, తాడ్‌బన్ బేకరీ ఓనర్ ఇమ్రాన్, బాబానగర్ చాయ్ మాస్టర్ ఫైరోజ్... ఆ నలుగురూ ఆరోజు గుల్బర్గాలో ఉన్నారు. ఖాజా బందే నవాజ్‌ను దర్శించుకుందామని వాళ్లంతా ఆరోజు గుల్బర్గా వచ్చారు. ఆబెదుల్లాకు దుబాయ్ వెళ్లడానికి వీసా వచ్చింది. చేస్తున్న పనిలో ఉపయోగం కనిపించక, తోబుట్టువుల పెళ్లిళ్లు చేయడంలో తండ్రికి సహాయపడలేక, దుబాయ్ వెళితే నాలుగు డబ్బులు వస్తాయని, అందుకు మార్గం సులభం కావాలని చాలాకాలం కిందటే అతడు ఖాజాకు మొక్కుకున్నాడు. ఆ మొక్కు ఫలించింది. వీసా చేతికి వచ్చింది. మరో వారంరోజుల్లోనే ప్రయాణం. వెళ్లే ముందు మొక్కు తీర్చుకుందామని, అలా చేస్తే మంచిదని, స్నేహితులతో కలిసి బయలుదేరి వెళుతూ వెళుతూ 'అవ్... మామూ' అని అత్తర్ నయాబ్‌ని కూడా వెంటబెట్టుకొని వెళ్లాడు ఆబెదుల్లా. ఒకప్పుడు కాలర్ కింద దస్తీ పెట్టి దర్జాగా కారు తోలుకుంటూ వెళ్లిన నయాబ్‌ను అతడు చూసి ఉన్నాడు. ఇప్పుడు పట్టించుకునే మనిషి లేక దిక్కులేని వాడిలా తిరుగుతున్న అత్తర్ నయాబ్‌ని కూడా చూస్తున్నాడు. ఖాజా దగ్గరకు నయాబ్‌ని తీసుకెళ్తే అతడి బతుకు బాగుపడుతుందేమోనని డ్రైవర్ ఉన్నా కాదని నయాబ్‌ని తీసుకెళ్లాడు. వాళ్లు దర్గాలో ఉండగానే ముంబై తాజ్‌హోటల్‌లో పొగలు టీవీల్లో కనిపించాయి. ఆ తర్వాత మంటలు చెలరేగాయి. ఆ తర్వాత పేలుళ్ల శబ్దాలు వాళ్ల గుండెలను దడదడలాడించాయి. వాళ్లు కంగారుపడ్డారు. ఇలా జరిగింది ఏమిటా అని భయపడ్డారు. ఆ భయంతో, ఆ ఆందోళనతో, ఇలాంటి సమయంలో తిరుగు ప్రయాణం మంచిది కాదని రెండు రోజులపాటు అక్కడే ఉండిపోయారు. మూడోరోజు సద్దుమణిగినట్టు అనిపించాక, మరేం భయంలేదని బయలుదేరి అదేరోజు ఇళ్లకు చేరుకున్నారు. ఆరోజు సాయంత్రం గడిచింది. ఆరోజు రాత్రి గడిచింది. మరుసటిరోజు పగలు గడిచింది. సాయంత్రం గడిచింది. రాత్రి అత్తర్ నయాబ్ ఇంటి తలుపు తట్టిన చప్పుడు వినిపించింది. ఆ రోజు రాత్రి వాళ్లు- వాళ్లెవరో నయాబ్‌కి ఇప్పటికీ తెలియదు- బహుశా పోలీసులు అయి ఉండవచ్చని భయం భయంగా అంటాడు- తీసుకెళ్లారు.

*

ఆయన కాసేపటివరకూ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

రిపోర్టు కాగితాల మీద పేపర్ వెయిట్ తిప్పుతూ అడుగుదామా వద్దా అడుగుదామా వద్దా అన్నట్టుగా చూశాడు.

ఆ తర్వాత అడిగాడు.

“దీనంతటి నుంచి నయాబ్ ఎప్పుడు బయట పడ్డాడయ్యా?”

*

నయాబ్ ఎవరు? అసలు దీనంతటిలో చిక్కుకున్నది ముష్టాక్. ఇది ముష్టాక్ పడిన హింస. ఇది ముష్టాక్ అనుభవించిన బాధ. ఇది ముష్టాక్‌కు జరిగిన హాని. ముష్టాక్‌కు జ్వరం వచ్చింది. అది- అబ్బాను చూడనందుకు వచ్చిన జ్వరం. అబ్బాను ఎవరో వచ్చి హఠాత్తుగా తీసుకెళ్లినందుకు వచ్చిన జ్వరం. అబ్బాను కావలించుకుని పడుకోవాల్సిన రాత్రి అబ్బా రక్తాన్ని కళ్ల చూసినందుకు వచ్చిన జ్వరం. ఏదో జరిగింది... అబ్బాకు ఏదో జరిగింది... అని అబ్బా... అబ్బా... అంటూ ఆ రాత్రంతా ఏడుస్తూనే ఉన్నాడు ముష్టాక్. వాడి ఒళ్లు కాలిపోతోంది. కళ్లు మూతలు పడుతున్నాయి. మగతగా ఉంది. అయినా మధ్య మధ్యలో ఉలిక్కిపడుతున్నాడు. ఉలిక్కిపడినప్పుడల్లా అబ్బా... అబ్బా అంటున్నాడు. ఏడేళ్ల పసివాడు. అన్నెం పున్నెం ఎరగనివాడు. అబ్బా... అబ్బా... అని ప్రేలాపిస్తున్నాడు. ఆ తర్వాత ఆ పిల్లవాడికి శ్వాస కష్టమైంది. ఊపిరి పీల్చడానికి గుండెలు ఎగరేసే పరిస్థితి వచ్చింది. అది చూసి ఫాతిమా వెర్రిదైంది. బోరుబోరున ఏడ్చింది. తెల్లవారగానే పిల్లవాణ్ణి భుజాన వేసుకొని గోలగోలగా దవాఖానాకు పరుగులెత్తింది. డాక్టర్లు చూశారు. జ్వరం, ఉబ్బసం... రెండూ షాక్ వల్లే అన్నారు. ఏం పర్లేదు... తగ్గిపోతాయని మందులు కూడా ఇచ్చి పంపారు. కాని- ముష్టాక్‌కు జ్వరం తగ్గలేదు. కాసేపు తగ్గినట్టుగా అనిపించేది. మళ్లీ అంతలోనే ఒళ్లు కాలిపోయినట్టు అనిపించేది. రోజులు గడిచేకొద్దీ వాడి ముఖం ఆరిపోయింది. వాడి కళ్లలో వెలుగు తగ్గిపోయింది. వాడి శరీరం వేలాడబడిపోయింది. నోటిలో నుంచి వేడిసెగలు వస్తూవుండగా అబ్బా అనేమాట తప్ప మరొక మాటే మాట్లాడేవాడు కాదు. బిడ్డ అవస్థ చూసి, బిడ్డ బాధ చూసి, వేలాడబడిన వాడి లేత దేహం చూసి, ఫాతిమా ఖాజాకు మొక్కుకుంది. దీని నుంచి ఎలాగైనా బయటపడేయి గుల్బర్గా దేవరా... అని నెత్తి బాదుకుంది. ఏడిస్తే పిల్లాడు ఇంకా బెంబేలెత్తుతాడేమోనని ఏడవడానికి కూడా భయపడింది. ముష్టాక్ కట్టెపుల్లలా తయారయ్యాడు. మళ్లీ కోలుకోలేనంతగా తయారయ్యాడు. రోజులు గడుస్తున్నాయి. ఒకరోజు... రెండు రోజులు... మూడు రోజులు... నాలుగు రోజులు... మొత్తం పదహారు రోజుల తర్వాత నయాబ్ ఇంటికి వచ్చాడు. కొడుకు కోసమే బతికి వచ్చాడా అన్నట్టుగా వచ్చాడు. ముష్టాక్‌ను ఒక్కసారి చూసి చచ్చిపోదామా అన్నట్టుగా వచ్చాడు. రావడం రావడమే మూల్గుతున్నట్టుగా... ఏడుస్తున్నట్టుగా వచ్చి బిడ్డను చేరుకున్నాడు. ముష్టాక్ కళ్లు తెరిచాడు. బలవంతంగా కళ్లు తెరిచి తండ్రిని చూశాడు. ఆ తర్వాత తండ్రిని గుర్తుపట్టలేనట్టుగా ఉండిపోయాడు. కాని, తండ్రి చేయి వాడిమీద పడగానే ఆ వచ్చింది తన జన్మకు కారకుడే అన్నట్టుగా వాడి శరీరంలో రక్తం దౌడు తీసింది. లేచి తండ్రిని ఒక్క ఉదుటున కరుచుకుపోయాడు.

*

టైం అయిదైంది.

అల్లాహు అక్బర్... అల్లాహు అక్బర్... అష్హదూన్ లా ఇలాహా ఇల్లల్లా...

“భాయ్‌సాబ్. ఇంకా ఎందుకు ఇక్కడ ఉండి వక్త్ బర్బాద్ చేసుకుంటారు. అసర్ కీ నమాజ్ కోసం అజాన్ కూడా ఇస్తున్నారు. వెళ్లిరండి భాయ్‌సాబ్. వెళ్లిరండి.”

“నేను చెప్పేది వినమ్మా. మనం గవర్నమెంట్‌తో మాట్లాడదాము. మీకు మేలు జరుగుతుంది. డబ్బు కూడా ఇస్తారు.”

“వద్దు భాయ్‌సాబ్. మీరు ఆ పని చేయవద్దు. లానత్ హై ఉన్ పైసోంకా. ఆ డబ్బును తాకడం కూడా హరాం. ఏం సాబ్. మేము పడ్డ కష్టానికి కాసింత డబ్బు ఇస్తే బరాబర్ అయిపోతుందా? ఇన్‌సాఫ్ అయిపోతుందా? ఏం తప్పు చేశామని మేము? నలుగురు ముసల్‌మాన్‌లు కలిసి ఎక్కడికైనా వెళ్లడం నేరమా? గునా హై క్యా? ఇంత అనుమానం అయితే ఎలా సాబ్ మా మీద? దాని వల్ల మేము పడ్డ బాధ? ఎంత డబ్బు ఇస్తే బరాబర్ అవుతుంది? చెప్పండి సాబ్... డబ్బుతో పోయేదా మా బాధ?”

*

ఫాతిమా నాతో మాట్లాడిన ఆఖరు మాట అది.

ఆ తర్వాత నేను మసీదులో లేను.

ఆఫీసులో కూడా లేను.

ఇంటికి వచ్చేశాను.

ఆ రాత్రంతా నాకు నిద్ర లేదు. వాళ్ల కథ నన్ను క్షణం కూడా నిద్రపోనివ్వలేదు. నయాబ్‌తో పాటు పట్టుకెళ్లిన మిగిలిన ముగ్గురి కథ ఏమై ఉంటుందా అని ఆలోచించాను. వాళ్ల కలలు... వాళ్ల కన్నీళ్లు... కాని ముందు నయాబ్ కథ చెప్పాలి. ఎలాగైనా సరే ఈ కథ లోకానికి తెలియచేయాలి. పబ్లిష్ అయ్యేలా చూడగల గాలి. అలా అనుకొని తెల్లవారుతుండగా అదంతా కూర్చుని రాసేశాను. మధ్య మధ్య గతంలో జరిగిన ఇలాంటి సంఘటనల క్లిప్పింగ్స్‌ను జత చేసి రిపోర్ట్‌ను పూర్తి చేశాను.

తెల్లవారింది.

మసీదులో గడిపిన సరిగ్గా ఇరవై నాలుగు గంటల తర్వాత నేను మా ఆఫీసులో నా హెడ్ ముందు ఉన్నాను.

ఇప్పటివరకూ నాతో నా హెడ్ మాట్లాడిన మాటలు విన్నారు.

ఆ తర్వాత జరిగిన మాటలు ఇవి-

“ఊఁ ఇదంతా పబ్లిష్ అవుతుందనే అనుకుంటున్నావా షకీలూ?”

నేను మాట్లాడలేదు.

“చెప్పు. పబ్లిష్ అవుతుందనే అనుకుంటున్నావా?”

నేను మాట్లాడలేదు.

“తెలుగు సంగతి పక్కన పెట్టు, కనీసం ఇంగ్లీష్ మెయిన్‌స్ట్రీమ్ పత్రికల్లో అయినా ఇలాంటివి పబ్లిష్ అవడం ఎప్పుడైనా చూశావా నువ్వు?”

నేను మాట్లాడలేదు.

“చెప్పవయ్యా. రాయమంటే రాస్తావా?”

“మీరేమనుకుంటున్నారు సార్?”

“నువ్వు చెప్పు.”

“అవుతుందనే అనుకుంటున్నాను సార్.”

“ఏమిటి? నీకంత నమ్మకం షకీలూ?”

“మీ మీద నమ్మకం సార్.”

“నా మీదా?”

“అవున్సార్. మీ మీదే కాదు, అప్పుడప్పుడైనా సరే అరచేతులు అడ్డుపెట్టి ఆత్మను కాపాడుకుంటున్న మన పత్రికల మీద నమ్మకం. సత్యం వైపు నిలబడగలిగిన ధీరోదాత్తులు గుప్పెడుమందైనా ఉండకపోతారా అని నమ్మకం.”

“చూడబోతే నీకు మన న్యాయవ్యవస్థ మీద అంత నమ్మకం ఉన్నట్టు కనిపించడం లేదయ్యా...”

“మసీదులో పడి ఉన్న ఆ ముగ్గురినీ చూస్తే మీరు ఆ మాట అనరు సార్.”

“అంటే?”

“నయాబ్‌ను పట్టుకెళ్లాక బస్తీలో అతడి ఇంటి చుట్టుపక్కల వాళ్లు భయపడి వాళ్లను తరిమేశారు. వాళ్లకిప్పుడు ఉండటానికి ఇల్లు లేదు. తినడానికి తిండి లేదు. ధైర్యం చెప్పడానికి కాస్తంత ఆసరాలేదు. ఆడుతూ పాడుతూ మసీదులో రాళ్లను ఎగరేస్తూ ఉండే ఆ ఏడేళ్ల పసివాడు ముష్తాక్ ఇవాళ రాళ్ల దెబ్బ తిన్న పక్షికూనలా పడి ఉన్నాడు. వాడి నుంచి వాడి నవ్వు మాయమైంది. వాడి ధిక్కారం మాయమైంది. వాడి ఆత్మవిశ్వాసం మాయమైంది. అసలు వాడి నుంచి వాడి బాల్యమే మాయమైంది. ఒక పిల్లవాడు- ఎలాగైనాసరే అమ్మానాన్నలను పోషించుకోగలను అని కళకళలాడుతూ నవ్వుతూ తిరిగే ఒక పసివాడు- వాడు కూడా వాడికి లేకుండాపోయాడు. ఇక నయాబ్. అతడు ఇక మీదట ఎటువంటి కలా కనలేడు. ఎందుకంటే అతణ్ణి పట్టుకున్నన్ని రోజులు నిద్ర నుంచి దూరం చేశారు. రెప్ప మూసినప్పుడల్లా శబ్దాలు చేసి భయపెట్టారు. నిద్రంటేనే భయపడేలా చేశారు. అతడి అంగం పనికి రాదు. దానికి కరెంట్ పెట్టారు. అతడి ఆనస్ రప్చర్ అయ్యింది. అందులో లాఠీలు గుచ్చారు. అతణ్ణి అన్నిరోజులూ తల కిందులుగా వేలాడదీశారు కనుక మామూలుగా నిలబడటానికి జంకుతున్నాడు. అతడి మీద బూటుకాళ్లతో రోజూ ఒక మనిషి నడిచేవాడు కనుక చుట్టుపక్కల అడుగుల చప్పుడు వింటేనే ఉలిక్కిపడుతున్నాడు. అతడికి టెర్రరిస్ట్ అంటే తెలియదు. ఎక్స్‌ప్లోజివ్స్ అంటే తెలియదు. ప్లాట్ అంటే తెలియదు. లింక్ అంటే తెలియదు. కాని, ఇప్పుడలాంటి మాటలు వినబడితే చాలు ప్యాంట్‌లో తెలియకుండానే మూత్రం జారపోసుకుంటున్నాడు. మీరు న్యాయవ్యవస్థను ప్రస్తావించారు. నాకు మన న్యాయవ్యవస్థ మీద నమ్మకం ఉంది సార్. పూర్తిగా నమ్మకం ఉంది. వందమంది దోషులు తప్పించుకున్నా పర్వాలేదు... ఒక్క నిర్దోషికి కూడా శిక్ష పడకూడదని మన న్యాయవ్యవస్థ అంటూ ఉంటుంది. కాని సార్- నయాబ్‌ను చూశాక, ముష్తాక్‌ను చూశాక, ఫాతిమాను చూశాక ఒకటే అనిపించింది. ఒక్క దోషికి శిక్ష పడకపోయినా పర్వాలేదు... కాని వందమంది నిర్దోషులు తప్పించుకోవాలి. వేయిమంది. వీలైతే లక్ష మంది. వాళ్లంతా హాయిగా గుండెలమీద చేయి వేసు

కొని పడుకోవాలి. నాక్కూడా ఒక కొడుకు ఉన్నాడు. రేపు ఉత్తిపుణ్యానికి నన్ను కూడా ఎత్తుకొనిపోతే మూడేళ్ల మా అబ్బాయి తట్టుకోలేడు. వాడికి జ్వరం వస్తుంది. అలాంటి పసివాళ్లు ఎన్ని ఇళ్లలో ఎంతమంది ఉన్నారో తెలియదు. వాళ్ల కోసమైనా మీరు ఈ రిపోర్టు అచ్చు వేసి తీరాలి సార్.”

ఆయన ఏమీ మాట్లాడలేదు.

రిపోర్ట్ వైపే చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

కాసేపటి తర్వాత హఠాత్తుగా సీట్‌లో నుంచి లేచాడు.

“ఎక్కడికి సార్.”

“పద.”

“ఎక్కడికి సార్.”

“రాశావుగా. మనను ఊరుకుంటుందా? మసీదుకి. నేను వాళ్లను కలవాలి.”

కారు స్టార్ట్ అయ్యింది.

ఆఫీసు నుంచి బయటికొచ్చి నెమ్మదిగా రోడ్డు మీద ఉన్న వాహనాల్లో కలిసి పోయింది.

ఆయన అన్నాడు.

“ఈ లోకం ఇంకా గొడ్డుపోలేదయ్యా షకీలూ. నేను మన పైవాళ్లతో మాట్లాడతాను. మన మేనేజ్‌మెంట్‌తో మాట్లాడతాను. ఆ కుటుంబాన్ని మన సంస్థ తరపున దత్తత తీసుకోవచ్చేమో ట్రై చేద్దాం. కుదిరితే మంచిది. కుదరకపోయినా పర్వాలేదు. ఇలాంటి వారిని ఆదుకునే ఇన్‌స్టిట్యూషన్స్ దృష్టికి తీసుకువెళదాం. మనం చెప్తే కాదనే ప్రసక్తి ఉండదు. నయాబ్‌కు బెస్ట్ ఆఫ్ ది హాస్పిటల్స్‌లో ట్రీట్‌మెంట్ చేయిద్దాం. ఏం కాదు. అతడు బాగైపోతాడు. ముష్టాక్... నాకు ఆ బుజ్జిగాణ్ణి చూడాలని ఉందయ్యా. నువ్వు రాశావే... బంగారం. ప్రతి పిల్లాడూ బంగారమేనయ్యా. నాకూ మనవడు ఉన్నాడు. వాడికి అలాంటి కష్టం వస్తే నేను ఏమవుతానో నాకు తెలుసు. ఇవాళ డేట్ ఎంత? న్యూ ఇయర్ ఇంకా ఎన్ని రోజులు ఉంది? దగ్గర. చెప్తున్నాను చూడు. కొత్త సంవత్సరంలో వాళ్లకు కొత్త జీవితం వచ్చేలా చేద్దాం. మళ్లీ ఆ కుటుంబం నవ్వుతూ మొక్కు తీర్చుకోవడానికి ఖాజా దగ్గరకు గుల్బర్గా వెళ్లేలా చూద్దాం. ప్రామిస్.”

నేను ఆయనవైపే చూశాను.

“ఇదేమైనా ఈ సమస్యకు సొల్యూషనా సార్?”

“కాకపోవచ్చు. కాని, కనీసం అది మనం చేయదగ్గ ప్రయత్నం.”

“మరి నా రిపోర్ట్ సంగతి? అది కూడా మనం కనీసం చేయదగ్గ ప్రయత్నమే కదా సార్?”

*

సంవత్సరం గడిచిపోయింది.

మళ్లీ నవంబర్ 26 వచ్చింది.

ముంబై దాడుల పాత ఫొటోలు, క్లిప్పింగ్‌లు బయటకు తీసి, ఆ సంఘటన జరిగి సంవత్సరం అయిన సందర్భంగా స్టోరీ ఫైల్‌చేస్తూ ఉంటే నాకెందుకో నయాబ్ గుర్తుకొచ్చాడు.

అత్తర్ నయాబ్... ఫాతిమా... ముష్టాక్...

ఆ తర్వాత వాళ్లు ఏమయ్యారో నాకు తెలియదు.

మా ఉదారత్వాన్ని కృతజ్ఞతలతో తిరస్కరించాక వాళ్లు మళ్లెప్పుడూ నాకు మసీదులో కనిపించలేదు.

వాళ్ల గురించి ఎవరూ ప్రస్తావించలేదు.

నేను మాత్రం ఇప్పుడు కూడా ప్రతి శుక్రవారం నమాజుకు వెళుతూ ఉన్నాను.

చేతులు సాచి దుఆ చేస్తూనే ఉన్నాను.

మెట్లు దిగి కిందకు వస్తున్న ప్రతిసారీ నాకు ముష్టాక్ గుర్తుకు వస్తాడు.

క్యా సాబ్... దో రుపయ్? అనే వాడి దబాయింపు గుర్తుకు వస్తుంది.

పాంచ్ రుపాయ్ ఇస్తే కృతజ్ఞతగా నవ్వే వాడి పసిబంగారపు నవ్వు కూడా.
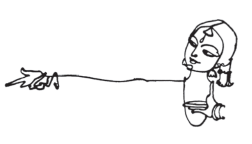
హైదరాబాద్ బుక్‌ట్రస్ట్ ప్రచురణ, 2010